

Diarienummer U2025/00202

Till

Utbildningsdepartementet
Regeringskansliet

u.remissvar@regeringskansliet.se
u.s.remissvar@regeringskansliet.se

14 maj 2025

Remissvar; Bättre förutsättningar för trygghet och studiero i skolan (SOU 2025:8) - Utvecklingspedagogik Sverige AB

Vi har tagit del av regeringens betänkande och uppskattar att vi får möjlighet att inkomma med följande yttrande.

Utvecklingspedagogik Sverige AB (UP) är en huvudman verksam med skolor som riktar sig till elever med varaktiga och stora stödbehov, på resursskola och anpassad skola (såväl obligatoriska som frivilliga skolformerna). Vi är även huvudman för ett antal verksamheter som lyder under LSS-lagstiftningen.

UP yttrar sig utifrån vårt uppdrag att verka inom skola för de elever som har stora behov av stöd i sin skolgång, med särskilt fokus på elever i behov av en helt anpassad lärmiljö som erbjuds på resursskola. UP begränsar vårt yttrande till nedan synpunkter.

Sammanfattande synpunkter; Stärkt trygghet och studiero i skolan – men för vilka elever?

UP välkomnar förslag som syftar till att stärka alla barns rätt till utbildning liksom att vi välkomnar ambitionen att skapa bättre förutsättningar för trygghet och studiero i skolan, vilket skapar en nödvändig grund för lärande.

Vi vill därför särskilt uppmärksamma att betänkandet SOU 2025:8, enligt vår **bedömning inte i tillräcklig utsträckning** belyser hur de föreslagna förslagen påverkar elever med stora och inte sällan varaktiga stödbehov, en grupp som till stor del består av elever med en neuropsykiatrisk funktionsnedsättning (NPF). Även utredaren har konstaterat att disciplinära åtgärder riskerar att sättas in istället för att förbättra lärmiljö, erbjuda strukturerad undervisning och ge nödvändigt stöd.

Denna elevgrupps stödbehov är ofta av varaktig karaktär och inte sällan komplexa. Stödinsatser behöver **sättas in så tidigt som möjligt, vara kontinuerliga, samordnade och fastställda utifrån en specialpedagogisk specialisering.**

Vi vill påstå att det nuvarande skolsystemet har visat sig vara oförmögen att ge nödvändigt stöd till elever tidigt under skolgången vilket leder till en kännbar utmaning för många elever i denna grupp. I anslutning till detta kan vi konstatera att skolsystemet idag i alltför stor utsträckning i praktiken inväntar att elever först hinner misslyckas, innan tillräckliga stödinsatser övervägs. Något som allt för ofta bidrar till känslor av utanförskap, mindervärde och även psykiskt lidande hos de elever som hade behövt stödinsatser på ett tidigt stadium. Inte sällan kan det som uppfattas som utmanande beteenden hos dessa elever uppstår på grund av brister i förståelse för funktionsnedsättningen, på grund av brister i organiserande av lärmiljö och i nödvändigt stöd.

Likaså ser vi det som angeläget att förslag som lämnas även ska tydliggöra den möjlighet som numera erbjuds i lagstiftningen, att elever, utifrån sina behov av stöd, ska kunna erbjudas möjlighet till undervisning i helt anpassade lärmiljöer (vilket införandet av resursskola i lagstiftningen möjliggör).

Avsaknad av NPF-perspektiv i centrala förslag

Betänkandet föreslår en rad förändringar (förstärkningar) av skolans disciplinära verktyg, såsom:

- Utvisning ur klassrum utan föregående tillsägelse (5 kap. 7 §)
- Avstängning upp till två veckor, tre gånger per halvår (5 kap. 14–15 §§)
- Nekat tillträde till skolenhet (5 kap. 13 b §)

Som påtalats ovan, ser vi en risk att rent disciplinära åtgärder riskerar att särskilt ”träffa” elever med NPF, som utifrån sin funktionsnedsättning – i kombination med brister i relevant bemötande och stödinsatser – kan hamna i situationer som kan leda till grund för sådana åtgärder. Inte utifrån elevens bristande vilja att exempelvis följa regler, utan snarare utifrån kognitiva utmaningar och ett behov av en skolmiljö som möjliggör ett, utifrån elevens funktionsnedsättning, anpassat bemötande. Dessa perspektiv är även viktiga utifrån diskrimineringslagen (DL) och barnkonventionen och vi är osäkra på i vilken utsträckning som dessa perspektiv har beaktats och utretts i betänkandet.

Har betänkandet utgångspunkten ”En skola för alla”?

Betänkandets förslag förstärker ett perspektiv där elever riskerar att uppfattas som, och utpekas som, bärare av ett ”problem” (att exempelvis störa/inte följa regler), snarare än att brister i förståelse för exempelvis funktionsnedsättning, i organiserande och/eller att nödvändiga stödinsatser inte har beaktats. Detta anser vi vara oroande, särskilt då elever med stora och varaktiga stödbehov utifrån en neuropsykiatrisk funktionsnedsättning, inte sällan är överrepresenterade när det exempelvis gäller problematisk skolfrånvaro, avbruten skolgång, psykisk ohälsa och att inte ges möjlighet att klara grundskolan.

Vi ser risker med att detta kan förstärkas av att betänkandet inte lämnar förslag på/beaktar exempelvis:

- Behovet av ökad tillgång till specialpedagogisk kompetens.
- Stärkt, eller tydliggjord, rätt till mindre undervisningssammanhang eller helt anpassade lärmiljöer.
- Behovet av tidiga, samordnade och individuellt anpassade insatser.

Resursskolans roll saknas i utredningen/betänkandet

I betänkandets förslag saknar vi ett hänsynstagande till, och en närmare analys av, resursskolans roll och ansvar i skol(stöd)systemet. Sedan 2023 finns resursskolor som begrepp i skollagen. Dessa riktar sig till just de elever som utredningen många gånger beskriver – elever med stora och varaktiga stödbehov. Trots det nämns resursskolor inte alls i SOU 2025:8.

Resursskola är den form av skolinriktning som i praktiken blir aktuell för elever som har svårt att klara kunskapskraven i den ordinarie skolan givet ett stort och varaktigt stödbehov utifrån en NPF-diagnos. Samtidigt finns det utrymme och behov av att tydliggöra resursskolans ansvar och uppdrag, samt för vilken elevgrupp (stödbehov) som resursskolan kan vara en bra/nödvändig skolmiljö. Vi menar att det vore angeläget att betänkandet komplettera med följande:

- Förtydliga resursskolans uppdrag och elevgrupp, inklusive att tydliggöra att resursskolan bör vara ett alternativ för elever med stora och varaktiga stödbehov till följd av exempelvis en neuropsykiatrisk diagnos.
- Klargöra relationen mellan resursskola och andra stödinsatser, inklusive hur förstärkningsundervisning kan samordnas eller differentieras i förhållande till resursskolans uppdrag.
- Främja en långsiktig struktur, och behovet av även varaktigt helt anpassade lärmiljöer, för elever med stora och varaktiga behov av stödinsatser snarare än att betona tillfälliga eller generella stödinsatser som riskerar att inte möta just dessa elevers behov av stöd.

Rättssäkerhet och risk för diskriminering

Om de förslag som lämnas kring ökade disciplinära åtgärder införs – trots ovan påtalade avsaknad av utredandet av konsekvenser för elever med funktionsnedsättning - krävs större ”skyddsmekanismer” än vad betänkandet lyfter fram. Särskilt kan det handla om:

- Att medicinsk/psykologisk/specialpedagogisk kompetens involveras vid beslut om disciplinär åtgärd för elev med diagnos inom NPF (eller annan funktionsnedsättning).
- Individuell bedömning utifrån elevens funktionsnedsättning.
- Ett säkerställande av att nödvändigt särskilt stöd och andra anpassningar verkligen utreds, genomförs och följs upp.

En elev med stora och varaktiga stödbehov utifrån NPF, som inte får stöd att förutse konsekvenser eller förstå regler på samma sätt som andra, får inte behandlas lika med andra – det kan i sig utgöra diskriminering (DL 1 kap. 4 §, bristande tillgänglighet).

Förslag till åtgärder och ändringar

Givet det vi för fram ovan föreslår vi att:

1. Betänkandet kompletteras särskilt med en analys av hur elever med stora och varaktiga stödbehov utifrån en neuropsykiatrisk funktionsnedsättning påverkas av betänkandets förslag på, och upplägg kring, disciplinära åtgärder.
2. Resursskolans uppdrag och elevgrupp tydliggörs i lagtext eller författningskommentar.
3. Förslag tillkommer som avser förstärkt rätt till:
 - Anpassade lärmiljöer (exempelvis mindre undervisningsgrupper som är sammansatta utifrån stödbehov).
 - Specialpedagogiskt stöd.
 - Nationell garanti för stöd vid varaktiga stödbehov.

Avslutningsvis

Elever med stora stödbehov utifrån en neuropsykiatrisk diagnos är idag överrepresenterade i statistik när det exempelvis gäller att inte bli behöriga till gymnasiet. Se exempelvis *Rätten till Utbildnings* statistik på <https://www.rattentillutbildning.se/statistik/>.

För att kunna leva upp till skollagens portalparagrafer och principen om en skola för alla är det angeläget att utgå från elevens förutsättningar och behov av stöd, och inte enbart utgå från omgivningens förväntningar. Det är oroväckande med förslag som till övervägande del är av reaktiv karaktär och är repressiva/straffande snarare än att se till stödbehov och att möjliggöra en anpassad lärmiljö.

Det är därför avgörande att förslag som ska stärka elevers trygghet och studiero såväl omfattar elever med funktionsnedsättning liksom att förslagen förstår och tar hänsyn till olikheter kopplat till funktionsnedsättningar. Lärmiljöerna ska ge alla elever möjlighet att lyckas i skolan.

Med vänlig hälsning

Utvecklingspedagogik Sverige AB

Niklas Ahlström